

Poslání

Jestliže Picht začíná svůj příspěvek (odpověď na výklad Hans-Wenera Gensichena – 4088, str. 127) souhlasným konstatováním, že ireligiózní „ontologie“, která podle Thyena „nás všechny obklopuje jako vzduch, který dýcháme“, už neodpovídá reálné světové situaci, pak je třeba upřesnit, že to světové situaci neodpovídalo ani dříve, protože to je specifikum situace evropské. Picht také pokračuje následovně: ona ireligiózní ontologie „jako dědictví evropských dějin 18. a 19. století se mezitím už stala čímsi opožděným či zpozdilým (rückständig). Jestliže se intelektuálové v Evropě nebo ve Spojených státech nedovedou vymanit či osvobodit ze své bezbožné či nenáboženské (religionslos) mentality, dokazují tím pouze, že se nechali zanést do mrtvého ramene dějinného proudu.“ Z toho by vyplývalo, že celá epocha tzv. evropanství by byla jakousi cizí enklávou ve světových dějinách, a to enklávou, která se právě dnes ukazuje jako zbavená nosnosti, jako nadále neperspektivní a „dějinně“ u konce. Nedomyšleným důsledkem tohoto vidění evropské situace je ovšem problematizace samotných dějin a jejich dějinnosti. Pokud nezaměňujeme dění (byť už na úrovni lidské společnosti) s opravdovými dějinami, musíme nahlédnout, že dějiny a jejich dějinnost jsou nerozlučně spjaty s jistým „principem“, který je ve své podstatě nenáboženský a protináboženský. Tímto „principem“ či snad spíše „faktorem“ je vira jako fenomén, který je ostatně zapotřebí ještě zvlášť objasnit. Vira znamená především orientaci lidského života (i myšlení) směrem do budoucnosti, očekávání čehosi podstatného a přímo rozhodujícího od budoucnosti, tj. od toho, co teprve přichází, co není žádnou daností. Dějiny samy nelze považovat za nic objektivně daného, nýbrž představují spíš jakési prostředí či místo, *topos*, vyznačující se tím, že lidé toto prostředí ustavující a udržující se chovají a jednají dějinně, tj. že se chovají jako dějinné subjekty. Subjekt se chová a jedná dějinně tenkrát, když se aktivně a vědomě vztahuje k minulosti přes budoucnost, resp. přes svůj vědomý vztah k budoucnosti. Vědomý vztah k budoucnosti, který se budoucnosti přestal děsit, ale spoléhá na ni a očekává od ní dobré vyústění také vlastních těžkostí a úzkostí, představuje opozici vůči mytické orientaci archaického člověka, v níž se odvracel s hrůzou a děsem od budoucnosti a pokoušel se přimknout k jedinému „jistému“, totiž k tomu, co se už stalo, a proto je tím opravdu a spolehlivě skutečným „jsoucím“. A náboženství není leč touto mytickou orientací na archetypy, která však už nepostačuje k tomu, aby sjednotila, integrovala celý lidský život a svět, takže mýtus a mytičnost jsou ve své vládě omezovány pouze na jednu část života a jednu část světa, zatímco ta druhá část, zprvu zanedbatelná a dost dlouho vytěšňovaná z povědomí archaického člověka, později však stále víc sílivší a sílivší a stále více se osamostatňovavší, nabývá na významu a prosazuje se jako alternativa již celková. Pochopení, že budoucnost náleží této profánní složce lidského světa a života, je nerozlučně spjato s objevem dějinné perspektivy, v níž vira jakožto faktor, významný pro veškeré negentropické dění, dochází výrazu přímo v samotném vědomí a znamená nejen převrat v nejhlubších základech lidského prožívání světa a vlastní přítomnosti v něm, nýbrž hlavně fundamentální zlom v porozumění místa člověka ne už „ve“ světě, ale „na“ světě. Člověk sám sebe nechápe už jako bytost totálně ponořenou do prostředí světa, dokonce pak už nikoliv jako bytost do světa „vrženou“, nýbrž spíše jako bytost, již s tímto světem nespojuje její původ, ale její poslání. Poslání pak není žádnou věčně neměnnou „poslaností“, ale situačně proměnnou sérií výzev, vyžadujících naše odpovědi.

21. 5. 1991

[Záznam se dochoval jako kartotéční lístek v AUK. Pozn. red.]